

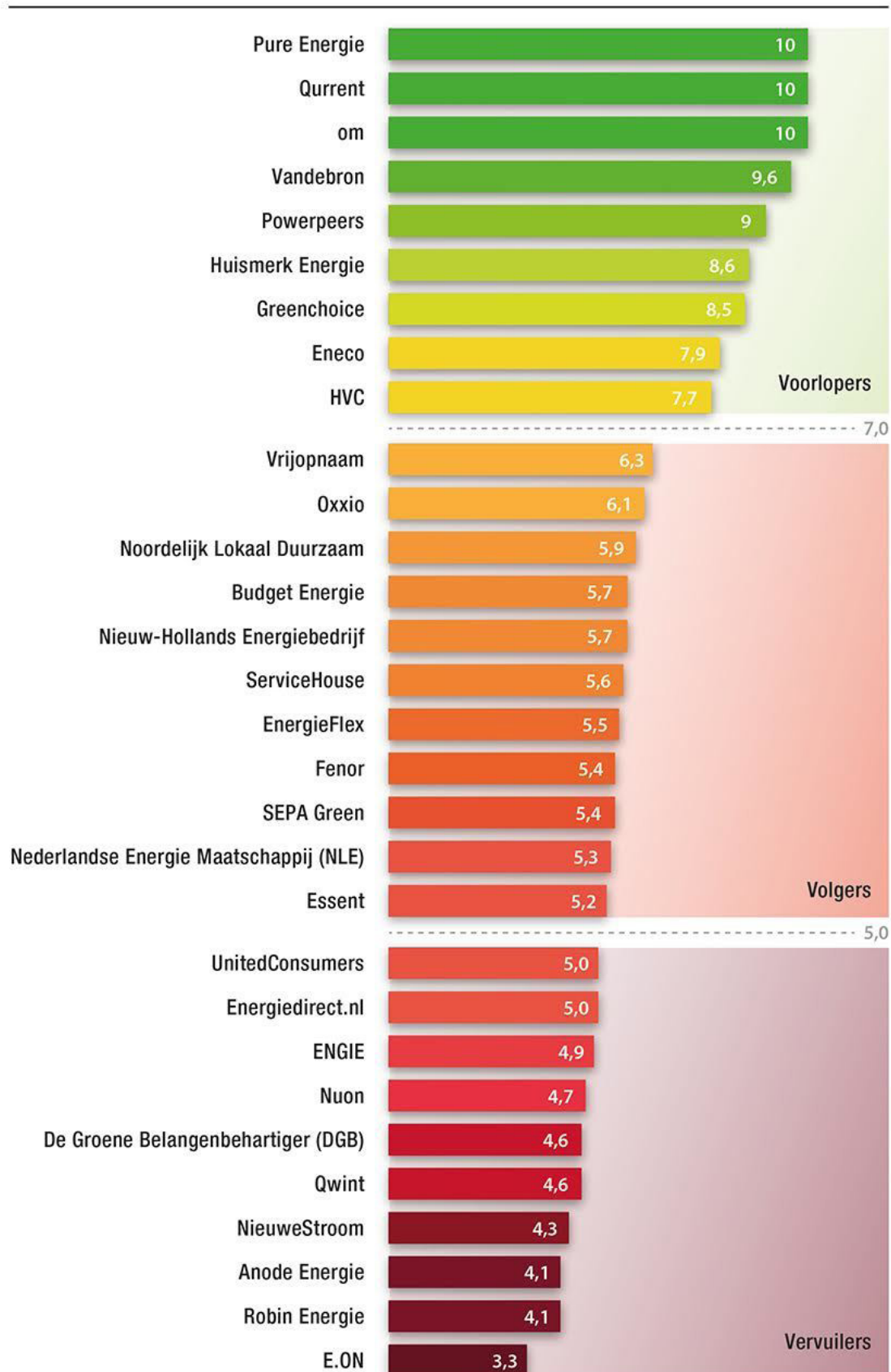
ONZE STROOM OVERAL SCHOON

ZORG VOOR OVERSTAP IN JE WIJK, ZORG EN ONDERWIJS

GREENPEACE

LEVERANCIERS

RAPPORTCIJFER

ONZE STROOM OVERAL SCHOON

ZORG VOOR OVERSTAP IN JE WIJK, ZORG EN ONDERWIJS

Overal waar we komen gebruiken we stroom: thuis, op school of werk en op de sportclub. We verbruiken niet alleen heel veel stroom, het komt nog veel te vaak van vervuilende fossiele brandstoffen. Overstappen naar een échte groene energieleverancier draagt bij aan de energietransitie. Dat doe jij thuis misschien al, maar doet jouw supermarkt, ziekenhuis en favoriete pretpark ook? Alleen als we allemaal overstappen op duurzame stroom kunnen we gevaarlijke klimaatverandering een halt toe roepen.

Jij kunt de bedrijven en instellingen in jouw omgeving helpen met het overstappen naar échte duurzame energie. Met deze handleiding en de hulpmaterialen helpen we je op weg om dit voor elkaar te krijgen.

We gaan er samen aan werken, starten is vrij gemakkelijk en je draagt een flink steentje bij aan het verduurzamen van Nederland!

ZO DOE JE MEE

1. MAAK EEN TEAM

2. KIES JOUW INSTELLINGEN

3. ZOEK HET UIT

4. GEEF EEN OORDEEL

5. DOE EEN OVERSTAPVERZOEK

6. JE KRIJGT ANTWOORD

Blader verder door deze handleiding en ga vandaag nog aan de slag! Als je vragen hebt kun je altijd contact opnemen met schone.energie.nl@greenpeace.org. We helpen je graag verder.

ONZE STROOM OVERAL SCHOON

ZORG VOOR OVERSTAP IN JE WIJK, ZORG EN ONDERWIJS

1. INLEIDING

Ons dagelijks leven draait op stroom. Meer en meer Nederlanders kiezen thuis voor groene stroom, uit schone bronnen en van duurzame leveranciers. Voor een veilig klimaat, gezonde lucht en een toekomstgerichte economie. Maar hoe zit het met ons stroomgebruik elders? Bijvoorbeeld in de zorg, het onderwijs, kunst, cultuur en voorzieningen in de wijk? Helaas hebben veel instellingen nog steeds geen groene stroom. Help je mee om daar beweging in te krijgen?

Zorg voor een overstap op groen in jouw omgeving. Maak onze stroom overal schoon!

We starten 'Onze stroom, overal schoon' wanneer de jaarlijkse Stroomranking uitkomt. Elk najaar geeft Greenpeace samen met de Consumentenbond, Wise en Natuur & Milieu rapportcijfers voor duurzaamheid aan alle Nederlandse stroomleveranciers. Veel bedrijven zitten inmiddels in 't groen en zijn koplopers. Andere zijn volgers, ze scoren mager want ze doen nog veel te weinig. En helaas zijn er ook echte vervuilers. Met hun fossiele verdienmodel dragen ze dus fors bij aan de klimaatcrisis. Dat kan echt niet meer, twee jaar na het klimaatakkoord van Parijs. Wereldwijd komen overheden, bedrijven en burgers in actie om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad. De tijd dringt, maar het kán wel. Greenpeace liet dat doorrekenen: bit.ly/NewClimateReport.

Klanten, klein en groot, zijn een belangrijk deel van de oplossing. Overstappen is een eenvoudige, maar effectieve actie, want energiebedrijven zijn gevoelig voor de wensen van klanten. Als huishoudens, bedrijven en instellingen kiezen voor groene stroom zetten we met z'n allen de stroommarkt op een duurzaam spoor.

Maar nemen instellingen al hun verantwoordelijkheid?

Greenpeace heeft een korte rondgang gemaakt langs universiteiten, musea, ziekenhuizen, woningbouwverenigingen en meer. Er zijn gelukkig gangmakers in elke sector. Een greep: de Nederlandse Spoorwegen draait op 100% Hollandse windstroom. Dankzij Energie voor Kerken stapten in 2016 1700 kerken over op groene energie. De Universiteit Utrecht voorziet in een deel van haar eigen energie en het nieuwe Onderwijs- en Cultuurcentrum in Den Haag wordt energiezuinig, met zonnepanelen op 't dak. Maar helaas, de staart bestaat ook: van toonaangevende instellingen tot kleine voorzieningen om de hoek. Tijd voor een overstap!

Heb jij een hart voor het klimaat? Wil jij ook altijd groene stroom gebruiken als je uitgaat, studeert, of een dokter nodig hebt? En wil je samen met Greenpeace een groene golf door de stroommarkt op gang brengen?

Samen checken we instellingen in heel Nederland en zorgen we ervoor dat ze overstappen, we kleuren heel Holland groen. Onze stroom overal schoon!

2. STAPPENPLAN

Als je dit voor het eerst doet, vraag je jezelf vast af: "hoe pak ik dit aan?" We hebben daarom een kort stappenplan om aan de slag te gaan. Alle hulpmaterialen vind je in de map bit.ly/OnzeStroom.

ONTHOUD GOED: WE HELPEN JE GRAAG! HEB JE VRAGEN OF IDEEËN, NEEM CONTACT OP VIA: [SCHONE.ENERGIE.NL@GREENPEACE.ORG](mailto:Schone.Energie.nl@greenpeace.org).

STAP 1: MAAK EEN TEAM

Je kunt natuurlijk zelfstandig meedoen. Maar werk je liever samen? Vorm dan een team!

- Vraag **mensen om je heen**. Heb je vrienden en familie met wie je wel eens over klimaat en duurzaamheid praat? Of met wie ga je wel eens samen naar een concert? Ken je misschien een (oud)-klasgenoot of ouder bij 't kinderdagverblijf? Vraag ze of ze samen met jou aan dit project willen werken. Ook met weinig tijd kan je bijdragen!
- **Het Greenpeace netwerk**. Ons klimaat-campagneteam heeft een netwerk van actieve mensen door het hele land. Laat weten wat en waar je aan wilt werken en we proberen je te koppelen.
- **Kijk ook eens op vrijwilligersplatform Greenwire** www.greenwire.nl. Vul jouw woonplaats in bij de zoekfunctie en vind andere vrijwilligers bij jou in de buurt.
- **Sluit je aan bij de Facebookgroep** via bit.ly/TeamOnzeStroom. Hierin ontmoet je andere actieve mensen en wisselen we tips en ervaringen uit.

STAP 2: KIES JOUW INSTELLINGEN

Vraag twee: waar richt je je op?

Ga je voor instellingen in jouw **gemeente**, of juist voor een hele **sector**? De [Sector Checklist](#) biedt een handig overzicht, per sector vind je allerlei soorten organisaties. Maak daarmee een lijst namen van organisaties die je kent en zoek ze op online. Kies er dan een aantal uit. Je kunt andere organisaties altijd later nog benaderen. In de map Hulpmaterialen vind je een overzicht van alle organisaties die zijn benaderd: bit.ly/OverzichtVerzoeken. Zet die van jou er bij!

De reden voor je keus kan zijn dat je er zelf geregeld komt, of dat je er iemand kent die er werkt. Maar ook: de instelling is heel bekend, of ze gebruikt heel veel stroom. Als die overstappen halen we meer milieuwinst en is het misschien voor (lokale) media ook interessant om erover te berichten. Daarmee geven we dan weer een signaal aan anderen en creëren we een domino-effect. De keus is aan jou.

STAP 3: ZOEK HET UIT

Vervolgens gaan we aan het werk om alle belangrijke gegevens te vinden.

- Bekijk eerst de **website van jouw gekozen instelling**. Sommige instellingen zetten hun duurzaamheidsplan op hun website om hun leden, klanten en partners inzicht te bieden.
- Bel dan met de **klantenservice** om uit te zoeken bij wie je precies moet zijn: inkoop, facilitaire dienst, bedrijfsvoering. Probeer het concrete e-mailadres te achterhalen van de persoon of afdeling die er over gaat: bijvoorbeeld 'afdeling inkoop', 'facilitaire dienst', 'bedrijfsvoering'. Je kunt ook langsgaan en er bij de **informatiebalie** naar vragen.
- Stuur een **e-mail met de vragenlijst** in de bijlage naar je contactadres of anders het algemene informatie-adres 't.a.v.'. Bij de hulpmaterialen vind je een voorbeeldmail: bit.ly/OverstapVerzoek. Download uit de map Hulpmaterialen de [vragenlijst](#) in Excel, of maak een kopie van de [google spreadsheet](#). Maak de e-mail op maat met een persoonlijke inleiding en de gegevens van jouw instelling.

In de vragenlijst vind je de gegevens die we zoeken. Meer uitleg over de begrippen vind je verderop onder paragraaf 4. Achtergrond Stroom. De informatie die we in ieder geval nodig hebben is:

- Welk bedrijf is de stroomleverancier?
- Welk stroomproduct neemt jouw instelling af?
- Wat is de looptijd van het stroomcontract?
- Is het een grootverbruik- of kleinverbruikaansluiting?

Voor grootverbruikers is het ook belangrijk om te weten:

- Kopen ze er groencertificaten / Garanties van Oorsprong (GVO's) bij? Zo ja van welke bron en uit welk land?
- Zijn ze verplicht om openbaar aan te besteden? Dat geldt voor alle (semi)-overheidsinstellingen, boven een bepaalde stroomafname.

Dit klinkt misschien wat ingewikkeld, maar grotere instellingen hebben iemand in dienst die hier verstand van heeft. Al deze informatie is terug te vinden in het contract met hun stroomleverancier.

STAP 4: GEEF EEN OORDEEL

**HOERA, JE HEBT ANTWOORD!
JE KUNT JOUW VOLGENDE STAP BEOORDELEN AAN DE HAND VAN DIT SCHEMA.
BIJ STAP 5 BESPREKEN WE DE VOORBEELDBRIEF MET 'VERZOEK OM OVERSTAP'.**

VRAAG	OORDEEL	VOLGENDE STAP
Energieleverancier	<p>Check met de Stroomranking 2017. Alle bedrijven boven de 7.0 zijn koplopers. De volgers en vervuilers daaronder zijn niet groen genoeg of zelfs heel vervuilend.</p> <p>Staat het bedrijf niet op de lijst? Neem dan contact op met ons: schone.energie.nl@greenpeace.org</p>	<p>Onder de streep van 7.0? Vraag ze om over te stappen op een écht duurzame leverancier.</p> <p>Boven de streep? Geef ze een compliment! En vraag ze welke plannen ze hebben om nóg duurzamer te worden.</p>
Stroomproduct	<p>Zit jouw instelling bij een slechte leverancier maar koopt ze wel groene stroom? Ook bij dan is een overstap belangrijk. Jouw instelling draagt nu indirect bij aan het niet-duurzame verdienmodel van de leverancier. Lees daarover meer bij 4. Achtergrond Stroom achterin deze handleiding.</p>	<p>Vraag jouw instelling over te stappen naar een écht duurzame leverancier.</p>
Looptijd	<p>Als 't contract binnenkort afloopt is dat een logisch moment voor een overstap, maar vaak hoef je daar niet eens op te wachten.</p>	<p>Vraag om een overstap op een haalbaar moment. Liefst per direct.</p>
Kleinverbruik	<p>Bij kleinverbruik is de naam van de leverancier en het product genoeg.</p>	<p>Vraag de kleinverbruiker om over te stappen.</p>
Grootverbruik	<p>Voor grootverbruikers is extra informatie nodig om een gericht overstapverzoek te doen. Zorg daarom dat de antwoorden volledig zijn.</p> <p>Zit de leverancier onder de streep, maar nemen ze wel groencertificaten (GvO's) af? Soms is het 'sjoemelstroom'. Lees er bij onze partner Wise alles over bit.ly/UitlegGvO en bit.ly/SjoemelStroom</p> <p>Zijn ze verplicht om openbaar aan te besteden en heb je hier hulp bij nodig? Neem dan contact met ons op: schone.energie.nl@greenpeace.org</p>	<p>Vraag de grootverbruiker om over te stappen. Pas zo nodig de voorbeeldbrief aan met informatie over groencertificaten (GvO's) en aanbesteding.</p>
Groencertificaten	<p>Zit de leverancier onder de streep, maar nemen ze wel groencertificaten (GvO's) af? Soms is het 'sjoemels\$room'. Lees er bij onze partner Wise alles over bit.ly/UitlegGvO en bit.ly/SjoemelStroom</p>	<p>Vraag om 'n overstap naar een écht duurzaam bedrijf. Met écht duurzame groencertificaten.</p>
Aanbesteding	<p>Neem contact met ons op schone.energie.nl@greenpeace.org. Bij de hulpmaterialen vind je een checklist duurzaam inkopen beschikbaar.</p>	<p>Stuur jouw instelling de checklist duurzaam inkopen.</p>

STAP 5. VERZOEK OM OVER TE STAPPEN

HEB JE DE FEITEN OP EEN RIJ?

Dan is het tijd voor je verzoek om over te stappen op een écht groene leverancier.

Dat kun je op twee manieren doen:

PER MAIL: Doe een verzoek om overstap. Bij de hulpmaterialen vind je een [voorbeeldmail](#).

Maak het persoonlijk. Welke band en positieve ervaring heb je met de organisatie? Waarom vind jij de overstap op groene stroom belangrijk?

PERSOONLIJK AFSPREKEN: Je kunt ook een afspraak maken met de bedrijfsleider, de verantwoordelijke voor inkoop of de woordvoerder van de organisatie. Er is uiteindelijk geen betere manier om iemand te overtuigen dan een persoonlijk gesprek. Greenpeace heeft veel ervaring met dit soort gesprekken, we kunnen je helpen met de voorbereiding en tips geven voor het gesprek.

Bij onderdeel 3 van deze handleiding vind je alvast een overzicht van veelgehoorde argumenten en antwoorden die je kunt geven.

STAP 6. JE KRIJGT ANTWOORD

JA, WE STAPPEN OVER!

- Fantastisch! Geef jezelf een schouderklopje.
- Check de details goed. Overleg met ons als nodig.
- Deel je succes met Greenpeace en laat ons weten wat de precieze afspraken zijn.
- Feliciteer en bedank de organisatie
- Deel het nieuws via lokale en sociale media
- Zet de uiterlijke overstapdatum in je agenda.
- Informeer tijdig nog een keer of ze echt zijn overgestapt

NEE, WE BLIJVEN ER BIJ

- Vraag om een tweede gesprek voor uitleg. Dring aan. Krijg je toch nee? Je kunt de druk opvoeren.
- Greenpeace doet dit vaker. We denken graag mee!
- Verzamel andere gebruikers/klanten en laat zien dat jij niet de enige bent die dit van jouw instelling vraagt.
- Start bijvoorbeeld een publiekspetitie op www.petitiestarter.nl.
- Verzamel steun voor de overstap bij andere gebruikers en werknemers. Verspreid je boodschap via lokale en sociale media. Bekijk bij de hulpmaterialen het lijstje. Onze Petitie Startpagina vind je hier: bit.ly/PetitieStartpagina.

STAP 6. VEELGEHOORDE ARGUMENTEN

Hieronder een overzicht van veelgehoorde argumenten en hoe je hierop kunt antwoorden.

Staat de reactie die jij hebt gekregen hier niet bij en weet je het antwoord niet precies?

Mail dan je vraag naar schone.energie.nl@greenpeace.org.

VRAAG	ORDEEL
"Overstappen is te duur."	<p>"Er zijn genoeg burgers, bedrijven en vergelijkbare instellingen zoals de uwe die duurzaamheid wél prioriteit geven. We vragen u om uw maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen en te investeren in een veilig klimaat en een toekomstgerichte economie."</p> <p>"Dat valt reuze mee voor de afnemer. Veel producenten van schone energie worden gesubsidieerd, zodat ze groene stroom tegen een tarief aanbieden dat concurreert met fossiele stroom."</p> <p>"Vraag naar aanbiedingen."</p> <p>"Als je zelf zonnepanelen legt verdien je binnen een aantal jaar je energiekosten al weer terug."</p> <p>"De meerkosten van een overstap op groene stroom zijn bovendien een goede reden om te kijken wat je (nog meer) kunt doen aan isolatie en energiebesparing."</p>
"Overstappen is ingewikkeld."	<p>"Dat valt vaak wel mee. Daar heb je handige energievergelijkers en overstapservices voor."</p>
"Wij zitten al goed want we hebben groencertificaten / GvO's."	<p>"Als je bij een slecht scorend bedrijf groene stroom koopt hou je daarmee óók de fossiele kant van het bedrijf overeind. Je steunt in feite hun niet-duurzame verdienmodel. Volledig duurzame bedrijven moeten groeien en dat gebeurt al veel meer klanten naar ze overstappen"</p> <p>"Als je goedkope groencertificaten van Noorse waterkracht of IJslandse aardwarmte erbij koopt, helpt dat niet voor de verduurzaming van de stroommarkt. Het komt neer op sjoemelstroom: bit.ly/SjoemelStroom. Veel beter is Nederlandse groene stroom uit zon en wind, voorzien van bijbehorende certificaten."</p>
"We doen al heel veel andere dingen voor duurzaamheid en maatschappelijk ondernemen."	<p>"Het is opmerkelijk om dan deze eenvoudige stap over te slaan. Je brengt toch eerst je eigen huishouding op orde?"</p>
"We zitten vast aan ons contract."	<p>"Een overstap mag altijd. Als uw contract voor onbepaalde termijn is kunt u gratis opzeggen, er geldt wel een opzegtermijn. Voor 'n contract met bepaalde tijd geldt mogelijk een opzegvergoeding. Het minimale wat u kunt doen is bij een volgend contract voor écht groene stroom te kiezen. Voor kleinzakelijke afnemers stelt de Autoriteit Consument & Markt duidelijke criteria voor een eventuele opzegvergoeding, het kan dat het financieel best meevalt."</p>
"Er is helemaal niet genoeg groene stroom beschikbaar"	<p>"De hoeveelheid beschikbare schone stroom gaat de komende jaar enorm snel groeien. De afspraken uit het Energieakkoord zorgen voor heel veel extra windmolens op land en vanaf 2019 ook op zee. Door snelle kostendaling neemt ook het aantal zonnepanelen enorm snel toe. Bovendien scheidt extra vraag ook nieuw aanbod."</p>

Klimaatakkoord van Parijs

- In december 2015 sloten bijna 200 landen het klimaatakkoord van Parijs. Dat was een doorbraak: niet eerder committeerden zoveel landen zich aan de noodzaak om de opwarming van de aarde binnen de perken te houden. Bovendien scherpten de landen het ambitieniveau aan. Tot dusverre werd er gestreefd om de gemiddelde opwarming van de aarde te beperken tot maximaal twee graden, nu is afgesproken daar ruim onder te blijven en te streven naar maximaal anderhalve graad opwarming. Die aangescherpte ambitie maakt het nodig nog sneller dan we al probeerden af te raken van fossiele brandstoffen en over te stappen op schone energie. Burgers, bedrijven, instellingen en overheden zullen alle zeilen moeten bijzetten om energie te besparen en schoon op te wekken.

Stroomranking zet de markt in beweging

- Greenpeace heeft inmiddels 6 keer de groene stroomranking uitgebracht. Daarvoor werken we samen met Natuur & Milieu, de Consumentenbond en WISE. We beoordelen de stroomleveranciers op de volgende criteria: investeringen, productie, inkoop en levering. De activiteiten van eventuele moederbedrijven nemen we ook mee.
- Heel veel consumenten zijn inmiddels overgestapt. Bedrijven blijken ook gevoelig voor de druk die van de Stroomranking uitgaat. Afgelopen jaren is de stroommarkt langzaam maar zeker gaan schuiven in de richting van duurzame en groene productie. De Stroomranking heeft daar een positief aandeel in gehad.
- Helaas gaat het nog te traag om de afspraken in het Parijsakkoord te halen. Er blijven veel volgers en vervuilers op de markt. De volgers krijgen van ons rapportcijfer 5 tot 7 de vervuilers zelfs nog minder. Deze bedrijven investeren relatief weinig in duurzame energie en kiezen vooral voor grijze stroom tegen bodemprijzen. Ook proberen ze hun oude, vaak vervuilende, centrales zo lang mogelijk in bedrijf te houden. Daardoor draaien ze nog voor een groot deel op niet-duurzame bronnen als kolen, gas of kernenergie. Bedrijven die slecht scoren lopen bovendien erg te koop lopen met hun groene producten. Ons zorgvuldig onderzoek en de heldere ranglijst die we daarmee maken biedt het nodige tegenwicht tegen dit soort 'groenwassen' en spoort gebruikers aan te kiezen voor écht duurzame leveranciers.
- De vraagzijde van de stroommarkt bestaat uit particulieren, kleinzakelijke en grootzakelijke partijen. Daarnaast zijn grotere (semi-publieke) overheidsinstellingen verplicht om openbaar aan te besteden. Bij particulieren is er meer en meer bewustzijn en het aanbod van groene stroom neemt toe. Maar zeker op de zakelijke markt is het aandeel fossiel nog altijd groot. Daardoor kunnen de kolencentrales blijven draaien en dat is een ramp voor ons klimaat. Voor Greenpeace reden te meer om met supporters en betrokken burgers in actie te komen en ook het bedrijfsleven over te laten stappen op duurzame energie.

Garanties van Oorsprong

- Een andere hindernis is de manier waarop de Europese markt in groencertificaten werkt. Deze zogenaamde Garanties van Oorsprong (GVO's) zijn bedoeld om een impuls te geven aan verduurzaming. Het werkt als volgt: voor elke MWh (Megawattuur) groene stroom die er wordt opgewekt, wordt zo'n groencertificaat bijgeleverd. GVO's die horen bij windenergie of zonne-energie hebben waarde, die ook in een reële prijs tot uitdrukking komt. Zo leverde in 2015 een GVO voor Nederlands wind al 2,5 tot 5 euro op. Maar het is een ander verhaal wanneer je grijze stroom door de aankoop van losse GVO's probeert 'groen te wassen'. Denk aan Noorse waterkracht en IJslandse warmte. Die certificaten lijken dan duurzaam, maar verhullen dat het om kolenstroom gaat. Ook zorgen die niet voor nieuwe investering in duurzame opwek. Omdat in Noorwegen schone energie de standaard is, hechten zij daar ook niet aan de bijbehorende certificaten. Die gaan dan bijvoorbeeld naar Nederland, waar grijze stroom er heel goedkoop mee groengewassen wordt. Zulke stroom noemen we ook wel sjoemelstroom. Lees er meer over bit.ly/UitlegGvO en bit.ly/SjoemelStroom bij onze partner Wise.

Belangrijkste links en contact

schone.energie.nl@greenpeace.org	Het algemene e-mailadres voor vragen en overleg.
bit.ly/TeamOnzeStroom	De Facebookgroep. Hier ontmoet je andere actieve mensen en wisselen we tips en ervaringen uit.
bit.ly/OnzeStroom	De map met de handleiding, alle hulpmaterialen en achtergrondinformatie.
bit.ly/InfoVerzoek	De vragenlijst om te sturen naar organisaties.
bit.ly/OverzichtVerzoeken	Het overzicht van alle organisaties die zijn benaderd.
bit.ly/OverstapVerzoek	De voorbeeldmail om een overstapverzoek te doen.

Het goede nieuws: de omslag naar schone energie in Nederland is in volle gang. Het aandeel duurzame energie groeit en we gaan komende jaren grote doorbraken meemaken. Maar dat gaat niet vanzelf. Verandering ontstaat doordat mensen zoals jij en ik daar hard aan werken, doordat we vragen stellen en we voorstellen doen hoe het beter kan. Onze stroom, overal schoon is een initiatief dat iedereen de middelen geeft om in actie te komen en écht bij te dragen aan de energierevolutie. Wij hopen dat deze handleiding je goed op weg helpt. Je bent ook welkom in onze Facebookgroep via [bit.ly/TeamOnzeStroom](https://www.facebook.com/TeamOnzeStroom). Kom langs op de werkavonden die je op Greenwire terug kunt vinden, of kom op het Greenpeace kantoor langs voor een kop koffie. Heel veel succes en laat weten hoe het gaat!

